

Citizens in conflict: The Sociology of Town Planning

J. M. Simmie

London, Hutchinson Educational Ltd., 1974, 217 p.

Knjiga J. M. Simmiea *Citizens in Conflict: The Sociology of Town Planning* obrađuje fenomene kojima se bavi sociologija prostornog planiranja. Dakle, riječ je o sociološkom istraživanju smisla planiranja, pojma planiranja, posebno planiranja prostora ili, najkraće rečeno, o kritičkom razmatranju urbanizma i urbanističkog planiranja. Taj, uvjetno nazvani, »dio« urbane sociologije (sociologija prostornog planiranja) jedan je od najnovijih pokušaja uspostavljanja kritičke sociologije i na tom području, pa i u nas ima sve više pristalica.

Simmie pripada mlađoj generaciji engleskih sociologa koji je svoj interes — što nedvojbeno kazuje i naslov njegove knjige — usmjerio na probleme sociologije urbanog planiranja. Autor je i sam određeno vrijeme radio u »planerskoj praksi«, ali se — kako u predgovoru objašnjava, »... poslije inicijalnog perioda u kome je izgledalo da planiranje grada nudi materijalna obećanja i doprinosi ostvarivanju željenih planiranih socijalnih promjena u gradovima«, razočarao u njoj. No, to je ipak imalo svoju pozitivnu posljedicu — razočaranje je postalo jedan od osnovnih inspiracija za knjigu!

Na početku djela autor se opredjeljuje za kritičku sociološku analizu planiranja grada, a osnovne su mu konture analize: da li je urbano planiranje tako organizirano da podjednako »raspodjeljuje« svoje akcije i rezultate na sve članove određene društvene zajednice; ako ne, tko gubi a tko dobiva (koje socijalne grupe, pojedinci) rezultatima akcija koje slijede urbanističke planove; kakav je širi društveni kontekst fenomena planiranja grada i sl. Po svojim polaznim postavkama Simmie se nalazi na liniji D. Harveya (*Social Justice and the City*), odnosno, možda je još bliži analizi R. Goodmana (*After the Planners*).

Razvijajući ideje u okvirima zacrtanih dimenzija Simmie istražuje međudnose koji postoje između planera grada (kao nosilaca akcije) i stvarne mogućnosti razumijevanja, shvaćanja, pa prema tome i stvarne mogućnosti »dobrog« planiranja komplicirane realnosti — koju nazivamo gradom.

Karakter analize urbanog planiranja ovisi, prema Simmieu, o polazištu za koje se odlučimo: smatramo li »društvo« prvenstveno kooperativnom zajednicom, ili ga smatramo imanentno konfliktnom zajednicom. Mada, na prvi pogled ova podjela izgleda ishitrena, previše shematična, autor u nastavku izlaganja uspješno dovodi u vezu funkciju urbanizma (urbanog planiranja) sa idejom o »kooperaciji«, redu i poretku, s tzv. normalnim stanjem društva (onda se prema normama te »normalnosti« treba i planiranje odvijati!), odnosno s osnovnom idejom o posto-

janju kategorije »općeg dobra« ili »općeg interesa« koju podjednako dijele i u kojoj podjednako sudjeluju svi stanovnici određene socijalne zajednice.

U svjetlu ideje kooperativnog društva Simmie ukratko obrazlaže nužnost nastanka mnogih tehnologija urbanog planiranja, koje kao ideologije određenih slojeva i klasa u društvu nužno reproduciraju situaciju nejednakosti pa umjesto »boljeg planiranja« dolazi do sve oštrijeg i ozbiljnijeg odbijanja političkih intervencija umotanih i zakukuljenih ispod urbanističko-planerskog djelovanja. Urbanizam i njegovi protagonisti — urbani planeri — instrumenti su vladajuće klase koja intervencije u prostoru primarno sprovodi zbog unosnijeg investiranja kapitala.

U drugom dijelu knjige Simmie razvija analizu urbanog planiranja (odnosno kakvo bi ono trebalo biti) kroz prizmu osnovne ideje o konfliktnom društvu kao zajednici nužno suprotstavljenih individua, grupa i političkih grupacija koje svakodnevno »vode borbu« oko raspodjele resursa. U okvirima ovako ocrtanog socijalnog konteksta urbano planiranje treba zadovoljavati prvenstveno kriterij socijalne usmjerenosti — nasuprot ekonomske, tehnicističke ili neke druge, treba respektirati socijalnu zbilju različitih slojeva kojima planiranje unosi intervenciju u svakodnevnicu, treba sprovoditi takav proces donošenja odluka u kome će aktivna i ravnopravna participacija zainteresiranih subjekata omogućiti donošenje takvih odluka koje će minimalizirati izgleda za daljnji konflikt. Participaciju, smatra Simmie, treba postupno razvijati kao jedan od osnovnih zahtjeva bilo kakvog oblika demokratskog planiranja.

Pored uspostavljanja demokratskog procesa donošenja odluka potrebno je izvršiti i radikalnu promjenu u položaju profesije urbanih planera; naime treba minimalizirati sterilni, stručni žargon, i uopće »spustiti« ovu profesiju na zemlju s dosadašnje pozicije povlaštene discipline.

Upuštajući se u finu mikrosociološku analizu funkcije urbanog planera u društvu, Simmie se zalaže za socijalno i politički angažiranog planera koji će s punom odgovornošću donositi odluke u korist depriviranih slojeva. Alternativno planiranje za koje se autor zalaže, polaziti će od societalnih ciljeva, a tek onda uzimati u obzir ekonomske i socijalne mogućnosti. U takvom konceptu socijalno naglašeni problemi društva, »neuralgične točke«, imat će prioritet pa će u krajnjoj konzekvenci dovoditi prvenstveno do ostvarivanja interesa i zahtjeva siromašnijih, a tek onda »boljeg« dijela stanovništva.

Ovakvim zaključnim razmatranjima Simmie se približava radikalnim zahtjevima koji se u posljednjim godinama mogu čuti od socijalno angažiranih teoretičara urbanizma — Goodmana, Harveya, Castellsa, Davidoffa, Baileya, i naravno Lefebvrea; njihovi zahtjevi počinju u sferi urbanizma, a završavaju pozivima na pravedniju alokaciju resursa.

Knjiga J. M. Simiea veoma je angažirana rasprava o smislu i funkciji urbanog planiranja, i interesantno je štivo ne samo sociolozima nego i arhitektima i urbanistima, a ponajviše urbanistima iz prakse.

Ognjen Čaldarović